

שם פרטי ושם משפחה: _____

כיתה: _____

קיצור בהקטר

האם אתם אוהבים לטייל בעיר? איך היה נראה טיול כזה בעיר לפני אלף שנים? הקטע שלפניכם מתאר את תנאי החיים בערים באירופה בימי הביניים במאה ה-11. קראו את הקטע ואחר כך בצעו את המטלות. רוב המטלות קשורות לנושא **מילות קישור (קשרים)**.

תנאי החיים בעיר בימי הביניים

פסקה 1
 בין החומות השתרעה עיר ובה סמטאות צרות ומפותלות. מערכת ביוב ופחי אשפה לא היו בעיר, ולכן זרמו בסמטאות מי ביוב ונערמו בהן תלי אשפה. עגלות שעברו ברחובות הצרים האלה, הכתימו בבוץ וברפש את העוברים ואת השבים. בגלל התנאים ההיגייניים הלקויים ובגלל צפיפות הדיור פרצו מפעם לפעם מגפות בעיר, והן הפילו חללים רבים.

פסקה 2
 ברוב שעות היום שררה בעיר אפלולית, כי הבתים הצפופים והצמודים זה לזה הסתירו את אור היום. אף הבתים היו חשוכים, מה גם שהחלונות של רוב הבתים אז לא היו עשויים זכוכית אלא אריג משומן או עור חזיר, ואלה החדירו רק אור עמום לתוך הבית.

פסקה 3
 בלילות שררה בעיר חשכה, וכאשר יצאו תושבי העיר מבתיהם, הם האירו את דרכם בעזרת לפידי אש. השימוש בלפידים לתאורת הרחובות והבתים גרם לשרפות רבות. לא אחת כילו השרפות ערים שלמות, כי חלק ניכר מהמבנים בעיר היו עשויים עץ. השרפות נגרמו גם מגחלים לוחשות, שהשאירו התושבים בבתים כדי להבעיר מהן אש, שהרי מדובר בתקופה שלפני המצאת הגפרורים.

קציעה טביביאן, מסע אל העבר - מימי הביניים ועד העת החדשה, מסח, ת"ל עמ' 96. © 1997. כל הזכויות שמורות למשרד החינוך, המנהל הפדגוגי, האגף לתוכניות לימודים.

טיול בעיר

אתם מטיילים בעיר של ימי הביניים, ובעקבות הטיול עליכם לפרסם קטע תיאורי-התרשמותי קצר (חוויה אישית) של כ־8 משפטים בכתב-העת **מסעות מסביב לעולם**. תארו את הטיול שלכם בעיר כזו. תוכלו לכתוב על העיר, על המראות, על הריחות ועל הקולות שבה. התבססו בתיאורכם על המידע שבקטע.

1

01 _____
02 _____
03 _____
04 _____

סיבות ותוצאות

הקטע בעמוד 1 מתאר את הסיבות (המצב, הנסיבות), שגרמו לתנאי החיים בעיר ואת התוצאות של תנאים אלה. פרטו את הסיבות ואת התוצאות, המתוארות בפסקה 1, בפסקה 2 ובפסקה 3.

2

פסקה 1

סיבות: _____ תוצאות: _____
_____
_____

פסקה 2

סיבות: _____ תוצאות: _____
_____
_____

פסקה 3

סיבות: _____ תוצאות: _____
_____
_____

05 _____

06 _____

07 _____

3 08 בקטע כתוב: "מערכת ביוב ופחי אשפה לא היו בעיר, ולכן זרמו בסמטאות מי ביוב ונערמו בהן תלי אשפה."
באילו מילות קישור ניתן להמיר את **ולכן** שבמשפט זה? סמנו ✓ בצד כל התשובות המתאימות.

☐ כי	☐ וכתוצאה מכך
☐ למרות זאת	☐ ומשום כך
☐ ובעקבות זאת	☐ מפני ש...
☐ ועל כן	☐ אבל

4 09 בקטע כתוב: "לא אחת כילו השרפות ערים שלמות, כי חלק ניכר מהמבנים בעיר היו עשויים עץ".
את מילת הקישור **כי** אפשר להמיר במילים אחרות, בלי לשנות את המשמעות של המשפט.
כתבו שלוש המרות אפשריות (במשפטים שלמים).

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____

5 10 בקטע כתוב: "החלונות של רוב הבתים אז לא היו עשויים זכוכית **אלא** אריג משומן או עור חזיר".
נסחו את המשפט מחדש בלי המילה **אלא**, ובלי לשנות את משמעות המשפט.

- _____
- _____

6 11 "מי הביוב זרמו בסמטאות ולא בצינורות ביוב."
נסחו את המשפט, בלי לשנות את משמעותו, בעזרת המילים **לא... אלא**.

- _____

7 12 "**בגלל** התנאים ההיגייניים הלקויים פרצו מפעם לפעם מגפות בעיר".
את המשפט הזה אפשר לנסח גם בצורות אחרות.
דוגמה: מפעם לפעם פרצו מגפות בעיר **בשל** התנאים ההיגייניים הלקויים.
הציעו עוד שתי אפשרויות לניסוח המשפט בכל דרך שתמצאו לנכון, אך הקפידו לשמור על המשמעות ועל הקשר: סיבה ותוצאה.

- א. _____
- _____

ב. _____
_____

לפניכם משפט מתוך הקטע: "ברוב שעות היום שררה בעיר אפלולית, כי הבתים הצפופים והצמודים זה לזה הסתירו את אור היום."
המשפט בנוי משני חלקים. נסחו את המשפט מחדש בצורת שאלה ותשובה, המתאימה ללשון של ספר לימוד.

8

13 _____

שאלה: _____
_____

תשובה: _____
_____

כתבו פסקת המשך לקטע **תנאי החיים בעיר בימי הביניים** שבעמוד הראשון. הפסקה תשווה בין תנאי החיים (ההיגיינה, התאורה, הצפיפות וכדומה) בעיר טיפוסית בימי הביניים באירופה לבין תנאי החיים בימינו. השתמשו במילות ניגוד או השוואה.

9

14 _____

15 _____

16 _____

17 _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

מילים, כגון: **כי, ולכן, ש...** הן דוגמות למילות קישור. הקיפו במעגל 8 מילות קישור בקטע **תנאי החיים בעיר בימי הביניים**. (אין לחזור פעמיים על אותה המילה). הפכו את הדף. הקטע נמצא שם.

10

18 _____

תנאי החיים בעיר בימי הביניים

בין החומות השתרעה עיר ובה סמטאות צרות ומפותלות. מערכת ביוב ופחי אשפה לא היו בעיר, ולכן זרמו בסמטאות מי ביוב ונערמו בהן תלי אשפה. עגלות שעברו ברחובות הצרים האלה, הכתימו בבוץ וברפש את העוברים ואת השבים. בגלל התנאים ההיגייניים הלקויים ובגלל צפיפות הדיור פרצו מפעם לפעם מגפות בעיר, והן הפילו חללים רבים.

ברוב שעות היום שררה בעיר אפלולית, כי הבתים הצפופים והצמודים זה לזה הסתירו את אור היום. אף הבתים היו חשוכים, מה גם שהחלונות של רוב הבתים אז לא היו עשויים זכוכית אלא אריג משומן או עור חזיר, ואלה החדירו רק אור עמום לתוך הבית.

בלילות שררה בעיר חשכה, וכאשר יצאו תושבי העיר מבתיהם, הם האירו את דרכם בעזרת לפידי אש. השימוש בלפידים לתאורת הרחובות והבתים גרם לשרפות רבות. לא אחת כילו השרפות ערים שלמות, כי חלק ניכר מהמבנים בעיר היו עשויים עץ. השרפות נגרמו גם מגחלים לוחשות, שהשאירו התושבים בבתים כדי להבעיר מהן אש, שהרי מדובר בתקופה שלפני המצאת הגפרורים.

קציעה טביבאן, מסע אל העבר -
מימי הביניים ועד העת החדשה, מטה, ת"ל עמ' 96.
© 1997. כל הזכויות שמורות למשרד החינוך,
המנהל הפדגוגי, האגף לתוכניות לימודים.

התייחסו למילים שסימנתם בסעיף 10. העתיקו את המילים, שמציינות את המשמעויות הבאות:

.11

19 _____

- א. מילים שמציינות **הוספה**: _____
- ב. מילים שמציינות **סיבה או תוצאה**: _____
- ג. מילים שמציינות **בְּרָרָה**: _____
- ד. מילים שמציינות **השוואה או ניגוד**: _____
- ה. מילים שמציינות **תכלית**: _____

חשבו על המילים שסימנתם בסעיף 10. מה משותף להן? מה תפקידן במשפט, ובמה הן נבדלות ממילים אחרות בקטע, כגון: **חומות, השתרעה, סמטאות, מפותלות?** (שימו לב למשמעות המילים ולתפקידן במשפטים. תוכלו להשתמש במושגים: **מילות תפקוד, מילות תוכן**.)

.12

20 _____
